

GIÁ TRỊ CỦA VĂN HỌC

I – BÀI TẬP

1. Vì sao con người lại cần đến văn học ?
2. Giá trị thẩm mỹ và giá trị nghệ thuật chỉ những phẩm chất nào của tác phẩm văn học ?
3. Tại sao những tác phẩm văn học viết về các hiện tượng xấu xa, tiêu cực trong đời sống lại có giá trị thẩm mỹ ?
4. Tại sao các tiểu thuyết tuy được sáng tạo bằng hư cấu, "bịa đặt" song lại gây hứng thú và mối quan tâm sâu sắc cho người đọc ?
5. Giá trị nhận thức của văn học khác giá trị nhận thức khoa học như thế nào ?
6. Giá trị giáo dục của văn học khác các giá trị giáo dục thông thường ở chỗ nào ?

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Có thể suy nghĩ và phân tích các lí do khiến con người cần đến văn học nghệ thuật như sau :

– Văn học là những sáng tác đẹp (thẩm mỹ). Con người vốn thích cái đẹp cho nên họ thích văn học.

– Văn học thoả mãn nhu cầu giải trí, tưởng tượng, giải toả tâm lí cho con người.

– Văn học giúp chúng ta hiểu về con người và cuộc đời (nhu cầu hiểu biết của con người rất lớn, nhiều mặt).

Học sinh phân tích, giải thích và nêu ví dụ chứng minh.

2. Giá trị thẩm mỹ của văn học phản ánh các giá trị thẩm mỹ của tự nhiên và xã hội : người đẹp, hành vi đẹp, cảnh đẹp, hoặc các thái độ thẩm mỹ của con người như lòng xót thương, sự chế nhạo, sự tôn vinh,... Hoài Thanh có lần nói : "Tìm cái đẹp trong tự nhiên là nghệ thuật". Giá trị nghệ thuật là giá trị của các phương tiện

và kĩ xảo mà tác giả sử dụng để tạo nên ấn tượng thẩm mĩ. Học sinh suy nghĩ và nêu ví dụ từ tác phẩm cụ thể.

3. Học sinh nên suy nghĩ kĩ về bài tập này. Bản thân các hiện tượng xấu xa, tiêu cực không có giá trị thẩm mĩ, mặc dù vẫn có giá trị nhận thức. Giá trị thẩm mĩ mà các tác phẩm này có được là do nhà văn đã thể hiện thái độ thẩm mĩ đối với chúng : phê phán, chế nhạo, khinh bỉ. Điều đó gây hứng thú và làm tăng thêm giá trị nhận thức cho người đọc.

4. Tác phẩm văn học tuy sáng tác bằng hư cấu, "bịa đặt" nhưng gây hứng thú cho người đọc vì mấy lí do sau đây :

– Sự hư cấu, bịa đặt tài tình của tác giả đã hấp dẫn cho trí tưởng tượng của người đọc, tạo ra nhiều sự bất ngờ, khiến họ thích thú.

– Trong khi hư cấu, nhà văn thực hiện sự khái quát về các hiện tượng đời sống, làm cho hình tượng có giá trị nhận thức.

– Sự hư cấu nhiều khi cho phép nhà văn nói được nhiều điều hơn là chép lại sự thật. Điều này cũng rất thú vị.

(Học sinh có thể lấy ví dụ từ các truyện thần thoại, truyện cổ tích, các truyện truyền kì, các tiểu thuyết,... để chứng minh).

5. Giá trị nhận thức của văn học khác giá trị nhận thức của khoa học ở mấy điểm sau :

Khoa học giúp con người nhận thức các quy luật của thế giới khách quan, tự nhiên và xã hội. Ví dụ, quy luật vạn vật hấp dẫn, quy luật hoá hợp của các chất trong tự nhiên hoặc quy luật xã hội, kinh tế trong hiện thực khách quan.

Văn học giúp con người biết phân biệt cái thật, cái giả, sự chân thành và dối trá, cái cao thượng và sự thấp hèn,... mà trong đời sống con người thường bị đánh lộn sòng. Văn học đặc biệt giúp con người nhận thức về mình. Văn học như tấm gương giúp người đọc soi thấy chính mình.

6. Trong đời sống, các hoạt động giáo dục thiên về giáo dục kiến thức, kĩ năng, thể chất, kỉ luật, phép tắc, luật pháp,... Trong văn học nổi bật lên việc giáo dục lòng đồng cảm, thông cảm với con người, đặc biệt là những người bị rơi vào nghịch cảnh. Văn học giáo dục lí tưởng làm người, lí tưởng sống ; văn học giáo dục năng lực thẩm mĩ. Nói gọn lại, văn học giáo dục tâm hồn con người.

Một đặc điểm khác rất quan trọng là văn học giáo dục bằng sự tự giáo dục, con người tiếp nhận giáo dục một cách tự do, không bị ai áp đặt, không bị ai đánh giá và cho điểm. Văn học làm cho con người tự lớn lên.